

Interessante en nieuwe boktorren voor de Nederlandse fauna (Coleoptera, Cerambycidae)

door

B. VAN AARTSEN en F. KERVINK

ABSTRACT. — Interesting and new Cerambydae for the Dutch fauna. New to the fauna are *Aegosoma scabricorne* (Scopoli), *Cortodera humeralis* (Schaller) and *Xylotrechus antilope* (Schönherr). Moreover captures of other more or less interesting species are mentioned.

In 1978 en 1979 hebben wij nogal wat kevers verzameld in Nederland, waarbij vooral de families Cerambycidae en Carabidae de speciale aandacht kregen. De boktorren zijn thans alle gedetermineerd, mede door de hulp van de heren Chr. Berger en B. Brugge, waarvoor wij onze dank betuigen. Weer eens te meer is bewezen, dat de Nederlandse entomofauna nog vele verrassingen kan opleveren. Zelfs in een toch wel goed onderzochte familie als de boktorren met, volgens de catalogus van Brakman (1966), 84 uit ons land bekende soorten. Wij kunnen nu een drietal nieuwe soorten aan de lijst van Nederlandse soorten toevoegen:

Aegosoma scabricorne (Scopoli) (cat. Brakman no. 2833A). Begin 1976 werden in een oude eikestomp bij Limbricht door Van Aartsen een aantal larven gevonden. Met flink wat houtpulp werden ze in een plastic zak gedaan en thuis in een schuurtje gelegd, maar daarna prompt vergeten. In augustus kwam de zak te voorschijn met daarin een tweetal dode kevers. Eén ervan was slecht uitgekomen en werd weggegooid. De andere werd geprepareerd en weggezet. Toen de tweede auteur een keververzameling ging opzetten werd dit exemplaar gedetermineerd als *A. scabricorne*. De heer Berger bevestigde onze determinatie. De soort komt o.a. in noordwest-Duitsland voor, maar is overal zeldzaam. De kevers zijn in de schemering actief en komen dan ook op licht. Bij een hernieuwd bezoek aan het bos bij Limbricht in 1979 bleek dat de boomstomp vrijwel geheel was verdwenen en dat er zeker geen larven van deze boktor meer aanwezig waren.

Cortodera humeralis (Schaller) (cat. Brakman no. 2856A). Deze kever werd op 3.VI.1979 aangetroffen op bloeiende meidoorn tussen Nunspeet en Tongeren op de Veluwe. De heer Berger, die de kever determineerde, veronderstelde dat het dier afkomstig zou kunnen zijn van een houtopslagplaats. De soort komt voor in Midden- en Zuid-Europa, maar is nergens algemeen. Dit komt waarschijnlijk ook omdat zij zich bij voorkeur in de bomen ophoudt en daar o.a. eikebloesem bezoekt. Het gevangen exemplaar behoort tot f. *spinulosa* (Mulsant). De dekschilden zijn bij deze vorm geheel geel.

Xylotrechus antilope (Schönherr) (cat. Brakman 2887A). Een fraaie aanwinst voor onze fauna. Een ♀ van deze soort werd op 10.VIII.1978 aangetroffen bij Elburg op een bloedende elzeboom. Aangenomen werd, dat deze kever zijn ontwikkeling in deze vol met boorgaten zittende boom had doorgemaakt. Vandaar dat in 1979 zo'n 20-tal malen een bezoek aan deze boom werd gebracht, echter zonder resultaat. Volgens de literatuur leeft de larve van *X. antilope* in de dunnere takken van eiken. De soort is over een groot deel van Europa verbreid, maar wordt wel steeds minder waargenomen.

Verdere interessante vangsten van boktorren waren:

Cerambyx scopoli (Fuessly). Bij Venlo 30.VII.1978 op een stapel gekapte populieren.

Rhagium inquisitor (Linnaeus). In aantal vliegend en kruipend rond en op een stapel dennehout te Holten, 30.V.1979.

R. sycophanta (Schränk). Enkele exemplaren te Assel in juni 1978. Een andere *Rhagium* en zeker geen zeldzame in ons land, nl. *R. bifasciatum* (Fabricius), vloog met honderden op meidoornbloesem tussen Nunspeet en Tongeren begin juni 1979.

Glaphyra umbellatarum (Schreber). Twee exemplaren te Vorden 23.VI.1979 op bloeiend Zevenblad.

Stenocorus meridianus (Linnaeus). Op bloeiende Bereklauw tussen wilgenhakhout bij Vuren 14.VII.1978. Op dezelfde dag werden op dit wilgenhakhout ook de soorten *Obera oculata*

(Linnaeus), *Aromia moschata* (Linnaeus) en *Lamia textor* (Linnaeus) in aantal gevangen.

Obrium brunneum (Fabricius) was in 1978 bij Winterswijk en in 1979 bij Vorden algemeen op Grote bevernel.

Acanthocinus aedilis (Linnaeus) werd in aantal gevangen bij 't Harde in de tweede helft van april 1978.

LITERATUUR

Brakman, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en omliggend gebied. — *Mon. ned. ent. Ver.* 2: 1-X, 1-219.

Travertin 34, 8084 EH 't Harde.
O-D-laan 16, 7943 CA Meppel.

VERSCHILLEN IN Vlieggedrag TUSSEN EREBIA MEDUSA HIPPOMEDUSA OCHSENHEIMER EN EREBIA PANDROSE (BORKHAUSEN) (LEP., SATYRIDAE). In juli 1979 bracht ik mijn vakantie door in het zuiden van Oostenrijk in de omgeving van Villach. Om *Erebia*-soorten te kunnen verzamelen ben ik bij de Milstättersee de bergen op gegaan naar de ongeveer 2100 m hoge Mirnock en Palnock. De toppen daarvan zijn almen begroeid met lage grassoorten, waar steeds een stevige wind woei. Het viel me op, dat de twee genoemde *Erebia*-soorten duidelijk in vlieggedrag verschilden. Andere dan deze twee, die ik later thuis op de genitatieën controleerde, trof ik er niet aan.

E. medusa hippomedusa begon op \pm 1500 m hoogte te vliegen, *E. pandrose* kwam pas goed te voorschijn op de toppen en daar vlogen beide door elkaar. Zowel het normale ongestoorde vliegpatroon als het gestoorde bleken voor beide kenmerkend te zijn. *E. m. hippomedusa* vloog laag over de grond, juist boven de topjes van de vegetatie, in een heel rustig tempo. Elke vlinder beperkte zich tot een klein areaal, ging voortdurend op het gras zitten en vloog dan weer „hippend” verder, te vergelijken met het vlieggedrag van onze zandooogjes, maar dan nog rustiger.

Erebia pandrose verschilde duidelijk daarvan door een veel aktiever manier van vliegen. Terwijl *hippomedusa* zoveel mogelijk de wind ontweek door laag over de grond te vliegen, maakten de *pandrose*'s er juist gebruik van. Hun vliegrichting verschilde 90° van de richting van de vaak straffe wind, dus dwars er op. Bovendien lagen ze niet recht in de lucht, maar hun verticale lichaamsas maakte een hoek van ongeveer 45°. Hun vleugelslag was opvallend snel, rusten deden ze niet of nauwelijks en hun areaal was veel groter dan dat van *hippomedusa*.

Werden de vlinders gestoord, dan veranderde hun vlieggedrag. *E. m. hippomedusa* vloog onhandig fladderend omhoog, maar ging even later weer zitten en hervatte het normale gedrag. *E. pandrose* daarentegen ging nauwelijks omhoog, maar vloog snel weg, nu met de wind mee, om pas na 80 à 100 m in het gras te duiken. Daar bleef de vlinder dan zitten om waarschijnlijk pas na geruime tijd het normale vlieggedrag te hervatten.

L. J. van Deventer, Saturnusstraat 9, 5694 TH Son en Breugel.

CAPDEVILLE, P., 1978-1979, LES RACES GEOGRAPHIQUES DE PARNASSIUS APOLLO, livr. 1-4: 1-65, pl. I-VIII. Editions Sciences Nat., 2, rue André Mellenne, 60200 Compiègne, France. Prijs per aflevering buiten Frankrijk Fr. 60,75, bij afname van alle 6 Fr. 51,40.

Ter aankondiging werden de vier reeds verschenen afleveringen toegezonden van deze monografie, gewijd aan één van de bekendste dagvlinders. De tekst is tweetalig, Frans en Duits, zodat vrijwel allen die zich voor *P. apollo* interesseren, in staat zijn deze te volgen. Helaas overleed de auteur vóór het verschijnen van de twee laatste afleveringen, maar hij had de tekst ervoor reeds gereed, zodat het werk toch gecompleteerd kan worden.

Van oudsher zijn de verzamelaars geboeid geweest door de vele verschillende populaties van de Apollovlinder. De veelheid aan namen die daarvan het gevolg was, is voor een niet-ingewijde nauwelijks te overzien. De auteur gaat op dit aspect uitvoerig in en analyseert daarbij de oorzaken die tot de enorme geografische variatie van de soort geleid hebben.

Volstaan moet worden met nog te vermelden, dat het werk druktechnisch voortreffelijk verzorgd is met bijzonder fraaie foto's van de besproken ondersoorten. — B. J. Lempke.